

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

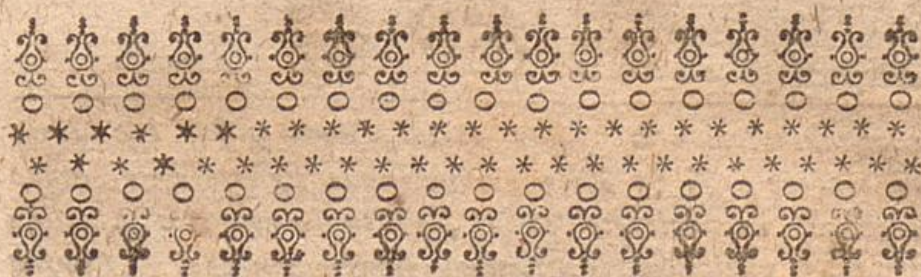
Modesti Tavbengall Apologeticus Adversus Umbras Oratij Melliti

Hansiz, Marcus

Pragæ, 1723

Caput XV. Reliquiæ umbrarum expediuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39569

CAPUT XV.

Reliquiæ umbrarum expedi- untur.

SED adhuc pro te aliquid occurrit : Dicere posses j^o. Hunc modum solutionum esse ineptum ; Quamdiu enim juvenis debet quærere solutiones per totum libellum dispersas , ut eas inveniatur ? Addendæ nimirum erant immediate , ut solent in quæstionibus scholasticis . Addis item : Si objectiones jam in præcedentibus solutæ & refutatæ sunt , quid erat opus eas proponere ? Denique illud etiam conquereris , quod objectiones ejusmodi proponantur , quæ prorsus , inquis , nihil significant ; evidentem falsæ sunt , inconvenientes , aut certe a malevolis tantum , aut ab Authore confictæ . Cui enim incidat , inquis , vel per somnium , quod v. g. Ordo Benedictinus non sufficiat ad tentationes impediendas , vel vincendas ? quod vita sit otiosa , cum tot sit occupationibus intertexta , atque tot extent libri a Benedictinis scripti ? Jam illud , inquis , de perpetuitate loci , sociorum , superiorum , quam ineptum , cum experientia doceat , hæc adeo non esse molesta , ut potius sint jucundissima ; atque si tandem molesta & injucunda sint , ais hæc tantum videri iis , qui in Religione aliud querunt , quam Deum : tales , inquis , præcut dubio ha-

bent tribulationem super tribulationem; sed hoc idem contingere posse in aliis quibuscunque Religionibus, atque imprimis in Societate JESU, ubi tanta colluvies (emenda linguæ) nationum, geniorum, functionum &c. Contra si quis in Religione quærat pure DEUM, hoc ipso talis Ordo est preferendus, etsi superior sit despoticus, socii, vel locus genio molestus, considerata patientia Christi Crucifixi &c. Hæc ni fallor, est potissima tuarum epistolarum summa, qua rem confectam putabas. Eximamus igitur bono viro etiam hos scrupulos.

Ad 1. *Resp.* juvenem, si bene perpenderit considerationes antè propositas, non diu solutiones illas quæsiturum, cum præsertim adeo planæ sint & obviæ, ut ipsi sponte sua facillime incidere possint: idem est in quæstionibus Scholasticis: Si enim objectiones adeo sint planæ, ut earum solutio sit obvia, aut alibi satis explicata, utique tempus parum utiliter solvendus iis collocaretur. Et denique quanta tandem moles libelli, ut nescio quam operose quæri, sero inveniri solutiones illæ possint? Atque hæc ipsa, si nescis, causarum fuit nonnulla pagellas illas (quæ aliis dispersæ dabantur) in unum compingendi, ut juvenes omnia, quæ sunt de ratione deliberandi, velut uno fasce collecta haberent, ea sibi familiaria redderent, consequentia cum antecedentibus conferrent, unum denique ex alio rectè intelligere valerent. Videbatur enim contra propositum, & propter prolixitatem legendi etiam inutile futurum, si singulæ considerationes majori mole, additis ubique exactis & convenientibus solutionibus proponerentur? in qua rursus judicium tuæ prudentiæ relinquo. Jam ad secundum.

Dicis ergo objectiones illas, siquidem jam in præcedentibus expeditæ sunt, non fuisse opus proponere. *Resp.* nihil minus: nam & necessario & utiliter proponuntur. *Necessario*, ut exploretur atque ipse se exploret, quomodo
ad

ad eas solvendas fit comparatus: Et si enim objectiones potissimæ, quæ contra statum aliquem Religiosum fieri possunt, sint præventæ & solutæ in communi, necesse tamen est eas applicari ad objectiones in particulari & actu propositas: apud multos enim principia & documenta proposita magnam habent vim, quamdiu aliquod oppositum in particulari non occurrit; hærent contra & vacillant una cum suis principiis & documentis, si illis difficultas in particulari offeratur, pesque sit cum præsentis adversario conferendus: Id, quod quotidie experimur in præceptis Dei, quæ timoratum aliquem satis movent ad propositum non peccandi: eadem tamen præcepta Dei oblata re ipsa tentatione, aut consideratis in particulari tentationibus sæpe non satis movent ad retinendam propositi constantiam. De re igitur, in qua versamur, loquendo, fieri potest, ut juvenis consideratis iis, quæ dixi, motivis, sit omnino resolutus ad amplectendam Religionem, eamque sibi convenientem putet: idem tamen si consideret objectiones in particulari restitabit fortasse atque existimabit, Religionem talem sibi minus opportunam. Quod si eveniat, non idcirco damnanda est praxis tales objectiones in particulari considerandi, quin summe necessarium & utile est, ne juveni imponatur, & objectiones nunquam in particulari consideratas, factæ electionis aliquando penitentiam subeat.

De tertio, quod proponis, multa sane forent dicenda, an & quæ juveni objectiones fieri & exponi debeant, quæ non: de quo esto jam alio loco plura dixerimus, hic tamen in gratiam scrupuli cui nonnulla declaro. Quæstio est, an objectiones illæ, quæ sunt contra statum stabilitati loci addictum, sint ad rem, sint ejusmodi, ut convenienter, & verbo, an sint tales, quæ cum aliquo *fundamento in re* proponi, & considerari prudenter possint: e. g. an a quopiam prudenter proponi aut considerari debeat, ac possit

hoc: utrum Ordo talis sufficiat in tentationes nec ne, an vita sit otiosa, an quod periculum molestiæ ex loco, sociis, superiore perpetuo? Hic ego te non argumenta, sed adnœntias, quas quotidie audire est, remitto: Quid tibi vis? Verum fateri: Ipse sapius talia seu a peritis, seu ab imperitis, seu benevolis, seu malevolis dici & cantari (utinam ne a Religiosis ipsis) audiveris: da locum veritati: neque adeo vim auribus nostris afferas, ut quæ toties audiunt, sibi non audisse videri debeant. Error sit, an veritas, talia tamen audiuntur: quo tamen nihil percelli Religiosi debent, cum hic sit stilus seculi, ea hominum de rebus etiam optimis & sanctissimis sequius sentiendi loquendique libido, ut qui audire talia recuset, e mundo exeat, necesse est. Fundamentum porro seu verum, seu imaginarium est saepe ipsa Ordinis sanctissime instituti, constitutique natura; sic vident nonnullos commode vesci, commode vestiri, commode habitare; contra non vident alia externa austeritatis specimina: non labores admodum fatigantes; quo quid pronius, quam ut in eam opinionem seu calumniam deveniant, tales nimium commode degere? ex quo jam alterum per se consequitur, non esse satis adversum tentationes munitos; quod etsi falsissimum sit, dicunt tamen & multis etiam persuadent; nonne sic est Mellite? sic plane & non aliter. Habes igitur, hanc objectionem non ex machina propositam, aut otiose excogitatam, sed plane talem, quæ inter scrupulos deliberantis merito & convenienter referri possit.

Ejusdem generis est illud de perpetuitate loci, sociorum, superiorum: non disputo hic, an hæc re ipsa molesta & injucunda sint, nec Soterius hoc *affirmavit* (quod identidem, ne obliviscare, tibi inculcandum est) illud tamen certum, quod multis (dico: multis) hæc molesta, imo molestissima videantur: de quo consule Religiosos plerosque ex iis, qui institutum aliud sectantur: consule & seculares,

ex quibus hæc ad fatietatem audies; rationem facile divinabis. Quid igitur inepti fecit Soterius, quod hæc inter objectiones proposuerit? Diceres omnino aliquid, si ea, quæ proposuit, nullum haberent *fundamentum in re*, nullique inciderent; v. g. si diceret: *Tales religiosi sunt meri hirco-cervi vel vulpanseris*: nunc vero, cum ea, quæ proponit, non sint sine omni ratione, nec raro in hominum ore versentur, enimvero te omnibus mirabilem dares, si solus hæc proponi aut mirareris, aut egre ferres. Quod adfers de societate, non laboro: quis enim dubitet, quin nonnulli inter commoda numerarent, si in tanta (quod urbanius dicere poteras) colluvie nationum degendum ipsis esset.

Illud autem, quod addis, quod *qui in Religione pure querit DEum, ei hoc ipso Religionem illam, si cætera non absint, præferendam esse, in qua superior sit austerus atque despoticus, socii molesti &c.* vix non risum mihi movit, reputanti tuum tam exquisitum & plane singularem crucis amorem; quem utinam in affectuum gubernatione modoque scribendi tuo deprehendere potuissem! tum & illud ridebam, quod adeo acutum prodideris deliberandi modum, ut omnem propemodum deliberandi causam sustuleris: Sic enim, quantum quidem tuam mentem assequor, stringis: vel inquis, Superior in aliqua Religione est despoticus & antipathicus, vel non est: Si non sit: cessat incommodum, quo Author libelli candidatos absterre voluit, proinde, quantum quoad hoc, amplectenda talis Religio: Si sit despoticus vel antipathicus, rursus sequitur, esse ante alias amplectendam: quia qui in Religione pure querit Deum, talem Religionem aliis præfert: bellum sane dilemmation, cui simile prorsus de omnibus fere aliis Religionum incommodis institui possit: Age enim: vel in aliqua Religione est magna austeritas, vel non est magna austeritas: Si non est: cessat

incommodum, proinde amplectenda: Si sit; rursus amplectenda: quia qui in Religione pure quærit Deum talem Religionem aliis præfert, Similiter: vel in Religione aliqua vigent studia literarum vel non vigent: Si vigent; magnum commodum impellens ad eam suscipiendam: Si non vigent; pariter sequenda, quia qui in Religione pure quærit DEUM, eam Religionem aliis præferet, quæ majorem occasionem humilitatis habet. Ad eundem modum arguere poteris v. g. vel in aliqua Religione est stricta paupertas, dura obedientia, arctissima castitas, vel non est: Si non; est invitamentum ad illam: Si ita; suscipiatur: quia qui in Religione pure quærit Deum, eam præferet, quæ strictior, durior, arctior. En, quam feliciter pleraque Religionum incommoda sustuleris, ut qui ipsa incommoda ad comoda transtulisti? Nulla jam deliberandi causa: vel enim comoda sint, vel incommoda: Si comoda; Salva res est: Si incommoda; tanto amplius expetenda. Egregie laborem omnem confessariis hoc in genere ademisti, curam anxiam rectæ electionis juvenum mentibus exemisti; illud postremo affectus, ut quilibet ad quodlibet. Miror, quod non potius ad triremes, vel mancipatum Turcicum deliberantem releges; ubi plures tanto incommoditates, ob quas tu Religionem præferendam putas, & speciatim superiores longe magis despoticos & antipathicos nancisceretur. Mi bone! Non est ea hominum conditio, ut quamvis etiam in Religione pure quærant Deum, tamen omnia perferre queant. Sic multi, qui in Religione minus austera v. g. Benedictina, pure quærant Deum, rigorem tamen alterius Religionis v. g. Capucinatorum perferre nequaquam possent: nisi hoc dicas, quod qui vitam commodiorem degunt, & ab incommodiore abhorrent, pure DEUM non quærant; proinde qui ad vitam incommodissimam non aspirant (uti sunt seculares, seu laici, seu Ecclesiastici, plerique imo omnes Religiosi) Deum isti pure non quærant,
imo

imo nullus moraliter hominum Deum pure quærat, quia nullus moraliter invenitur, qui vitam incommodissimam exambiat.

Dices tu quidem, me callide & mutile accipere tua verba, te non locutum fuisse simpliciter & absolute, sed cum limitatione: *Si cætera non desint.* Tunc enim, ais, non debere quenquam absterri ab aliquo ob cruces & afflictiones in eo timendas: modo, inquis cætera non desint, quæ in tali Ordine expetenda videntur. Sed & sic tua verba frustra excusas: Si enim hoc semel statuas Religionem aliquam non posse prudenter omitti propter afflictiones prudenter timendas, tunc sive cætera desint, sive non desint, non erit omittenda: vel enim desunt alia incommoda, tunc hoc ipso non erit ratio omittendi; si desunt comoda; pariter non erit omittenda, eo, quod propter cruces & afflictiones, proinde, etiam propter defectum commodorum Religio, ut dicis, omittenda non sit. Proinde sive cætera desint, sive non desint, nunquam erit opus deliberantem esse sollicitum, ut consideret incommoda temporalia alicujus Religionis, cum incommoda, quæcunque sint, potius appetere debeat. Quo quid ineptius: nã tu nimium a Candidatis exigis, & quia nimium probas, nihil probas.

Quam vero tibi in hac tuorum verborum expositione nullam faciam injuriam, patet ex adnotatione, quam in tuæ opinionis confirmationem subjungis. Postquam enim referebas doctrinam Lessii de statu vitæ deligendo, ubi asserit, Religionem etiam ob bona naturalia commoditatesque temporales tanquam rationem secundariam amari posse; si adnotas, gravissimus, si DEO placet, Lessii censor, & ultra anecdota tua magnum aliquid audens: *Hæc doctrina, inquis, licet speculative vera sit, nihilominus tamen ipsa praxi raro periculo & imperfectione caret.* Ridicule profecto: in alieno choro saltas bone vir; parum perite:
Quid

Quid enim? quem tu tandem candidatum novisti, qui præter rationem primariam & supernaturalem obsequii Divini & salutis æternæ, non etiam saltem ut secundariam, aut saltem, tanquam conditionem, *sine qua non*, etiam commoditatem aliquam & solatium temporale spectaverit? vitam rebus necessariis non destitutam, vitam tranquillam, a genio suo & propensione non abhorrentem? Tu ipse dic, quæso, erasne Ordinem Sancti Benedicti ingressurus, si jejunia æterna tolerare, si nudipes incedere, si nulla in eo naturæ commoda, si mera incommoda, si meras cruces & afflictiones eras inventurus? Quid illos damnas, qui horrore jejuniorum, aut solitudinis, aut diuturni chori, aut grossi cultus, eremitico, Cartusiano, aut Cappuccinico instituto relicto ad tuam vel similem Religionem se conferunt? Atqui tales inter motiva temporale quidpiam & naturale spectant, commoditatem videlicet illam, qua sunt potius in tuo Ordine, quam in illis alteris fruituri. Si dicas temporale spectare non propter se, sed propter supernaturale, ad quod sibi convenientiorem hanc vitam, quam illam austeram existimant: recte hoc: Atqui hoc ipsum est temporale aliquid, ceu rationem secundariam: aut rationem, *sine qua non*, spectare: Si enim propter se spectarent, tunc ea non erat ratio secundaria, sed primaria futura (quanquam in aliquo intellectu temporalia etiam propter se sine omni periculo & imperfectione positiva spectari possint, tunc scilicet, quando ita spectantur, ut per alium actum aut referantur ad supernaturale, aut amore tam subordinato amentur, ut possint referri) atque si nescis, nonne datur amor ordinatus etiam sui, honestus utique, qui ordinatus? igitur & amor ordinatus atque honestus commoditatum sibi convenientium.

Imme-

Immerito proinde cavillaris virum (cui si te dixerō nullo genere comparandum vir, qui in omnibus pure quæras Deum non, indignabere) immerito, inquam eum cavillaris, dum aliquibus in locis dicit, *in consilio vocationis non attendendum victum lautiolem, splendidiorem amictum, majorem vivendi commoditatem, non ingrediendum ob spem promotionis futuræ, vel appetitu majoris libertatis, aut in gratiam amici; dum contra in alio dicit, vocationem posse esse a DEO, licet concepta sit ex causa temporali tanquam motivo secundario; Hic tu vir Doctorum alpha sic illum fugillas: Eum vix non ludere cum pueris, dum modo suadet, modo dissuadet, modo limitat consilia, modo non limitat, modo rationem tanquam gravem proponit, modo iterum eandem subtiliter enervat: Elegans profecto crisis, & inter nuces, queis pueri ludunt, merito abjicienda. Quam difficile est agere cum homine, quem assidue oporteat jam officii, jam intelligentiæ admonere! atque identidem aberrantem iterum atque iterum in orbitam revocare! Molestam sane sustineo provinciam, nisi mihi inter seria quandoque ridendi copia præberetur.*

